הלכה · משנה תורה · מפרשים · בן אריה · ספר זמנים

בן אריה על משנה תורה, הלכות קידוש החודש

הרב זאב בן אריה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בן אריה על משנה תורה, הלכות קידוש החודש

הרב זאב בן אריה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בן-אריה-על-משנה-תורה-הלכות-קידוש-החודש/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה ט 4
פרק ג 4
הלכה ט 4
פרק ד 4
הלכה י 4
הלכה יב 4
פרק ז 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ז 5

פרק ב

הלכה ט

בפי' הרלב"ח הלכה ט' ד"ה הקושי' כו': וא"כ בשיעור מהלך כו' עבר זמן בהשמ"ש דר' יהודא ור' יוסי וכו'. ע' תוס' שבת ל"ה ב' ד"ה אלא שכתבו שם א"נ ספק הי' להם אם (בהשמ"ש דר' יוסי) מתחיל מיד אחר בהשמ"ש דר' יהודה או מתאחר הרבה כו' עכ"ל ודבריהם שם בא לתרץ גם מה דקשה מדברי שמואל לענין טבילה ושמואל עצמו אמר שיעור ידוע (שם ל"ד ע"ב) שלשה רבעי מיל א"כ מפורש בדברי התוס' דמפרשי תלתא רבעי מיל רק בהשמ"ש דר' יהודא לבד בלא בהשמ"ש דר' יוסי וכן מפורש דברי הרא"ש שם סי' כ"ג שכתב ג"כ התירוץ דמספקא להו וע"ש עוד באריכות שמפורש ששיטתו כן. (ולא כמ"ש כאן כדעת הרא"ש) וכ"כ הבית יוסף בסי' רצ"ג וכן כתב הב"ח שם יעו"ש וכ"כ הגר"א ז"ל בסי' רס"א ס"ק י"ב וז"ל שם ולעיל אמר שמואל תלתא רבעי מיל אליבא דר' יהודה וכאן אמר כוכב א' יום אליבא דר' יוסי עכ"ל וע' מה שכתב בהגהות בן ארי' נדה דף נ"ג א' ובהגהות בן ארי' על אורח חיים סי' רס"א:

פרק ג

הלכה ט

לחם משנה ד"ה ועל אדר, בסופו: וצ"ע. נ"ב נראה דלק"מ דהא כתב לקמן [פ"ה הי"ז] דכותבין אגרות כו' והוספנו על שנה כך וכך כו' היינו הודעה על אדר ב'. דהא ההוספה הוא אדר א' כדאיתא בגמ' [סנהדרין י"ב א'] וע"ש בתו' ובפ"י תבין. והיינו דרשב"ג דס"ל רצו כ"ט רצו למ"ד כתב להודיע כך וכך. וכן ס"ל ג"כ לרבינו וק"ל:

פרק ד

הלכה י

בעיבור השנה מתחילין מן הצד. נ"ב ירושלמי פ"ב דר"ה ה"ב:

הלכה יב

ואם עיברוה בגליל מעוברת. נ"ב ע' בס' זרע אברהם פי' על הסיפרי פ' ראה שהקשה אמאי לא פסק כעדותו של חנני' ע' גמ' והניח בצ"ע ע"ש שהאריך בזה. והנראה דגירסת הרמב"ם הי' כדאיתא בתוספתא פ"ב דסנהדרין ה"י בעדותו של חנני' דליכא פלוגתא כלל ומקרא דלשכנו לא ילפינן אלא לכתחילה ובזה נראה דיתיישב קושית התו' שם ד"ה אין מעברין. וע"ע ירושלמי נדרים ספ"ו בנ"א שם ובסנהדרין בירושלמי:

פרק ז

הלכה א

במפרש בפי' הסוגיא דכ"ד (שרי) [שעי] מיכסי סיהרא [עי' פי' על הגמ' הנ"ל בהגהת בן ארי' על ר"ה כ' שם שנדפס בש"סין החדשים]:

הלכה ב

אם יהי' המולד בחצי היום קובעין ר"ח ביום שלאחריו. [זה קאי על תשרי ולפ"ז ממילא לא יתכן ג"כ שיהי' אחד משארי ימי ר"ח המולד אחר חצות היום ורק לפעמים יתכן בר"ח כסלו ובר"ח שבט בשנה מעוברת אבל אין חוששין לזה כלל אם כסליו או שבט המולד אחר חצות היום. והטעם שהרי זה הוא הלמ"מ כמ"ש הרמב"ם פ"ה ה"ב וקביעות כסלו וטבת לא יוכל להיות נ"מ במילי דאורייתא כלל. וגם חכמים לא חששו לזה כיון שבדיעבד מועיל אם קובעין כשהמולד אחר חצות היום כדמוכח מסוגיא דר"ה דף כ' ע"א ודף כ"ה א' שלצורך היו מקדימין וע"ע בר"ה כ' ע"א הא בניסן ותשרי כו' ובתו' שם בשם יש מפרשים וע"ע מ"ש בזה בבן אריה על אורח חיים סוף סימן תכ"ח]:

הלכה ז

ומפני מה אין קובעין בחשבון זה כו'. [לענ"ד הרמב"ם לשיטתו בה' שבת פ"ה הל' כ"א שכתב יום הכיפורים שחל להיות בע"ש כו' חל להיות במוצאי שבת כו' ובה' תמידין ומוספין פ"א ה"ז חלבי שבת כו' אין קרבין ביום הכיפורים כו' מבואר שכשהיו מקדשין ע"פ הראי' היו עושין שבת ויו"כ רצופים וכן מוכח מדבריו למעלה שלא הזכיר בקידוש ע"פ הראי' דחיית אד"ו. א"כ גם כשקובעין ע"פ החשבון לא הי' ראוי לדחות וזהו שהקשה הרמב"ם ומפני מה אין קובעין בחשבון זה דייקא. ותירץ לפי שהחשבון הזה כו' פי' והי' ראוי משום זה כל הימים לדחות למחרתם. אך באשר הדחי' רק מספק אולי האמיתי מאוחר (כי יתכן ג"כ שהוא מוקדם או בשוה) לכן אין רשאין לדחות על יום שיפול בו שבת ויו"כ רצופין או יום ערבה בשבת. ולכן יום ג' אין דוחין למחרתו שיפול בו יו"כ ערב שבת יום ה' אין דוחין למחרתו שיפול בו יו"כ אחר שבת. יום שבת אין דוחין למחרתו שיפול בו יום ערבה בשבת גם יום ב' אין דוחין מטעם שיתבאר. לכן כדי לפגוע בקיבוץ האמיתי לא יכלו לעשות רק יום קביעה ויום דחי' ומה שאין דוחין יום ב' כי ביום שלישי לפי הקביעות המסודר יהי' מוכרח לעשות ניסן שלפניו שבת ערב הפסח ואולי יבנה המקדש אחר ר"ח ניסן (עי' ביצה ה' ב' מהרה יבנה כו' ובר"ה למ"ד ע"א מהרה יבנה כו') וגם בזמן המקדש נראה שהיו משתדלין וקובעין באופן שלא יהי' שבת ע"פ וכן בימי בני

בתירה הי' מקרה ולכן שכחו ולא ידעו העולם הלכה למעשה כי לא הי' מצוי מטעם הנ"ל (וע' פסחים ס"ו א') ועוד כי יום דחיה היינו שלא יקבעו ביום ההוא לעולם ולכן בלתי אפשר להיות שני ימי דחיה רצופים וע' ר"ה דף כ' ע"א ונראה שהרמב"ם פסק כמ"ד שם שאין דוחין וכן משמע מדבריו למעלה סוף פ"ג. וע"ע סוכה נ"ד ב' ובכל זה מבואר דברי הרמב"ם ומתורץ קושית הראב"ד ועוד קושיות. ולולא דברי הרמב"ם לענ"ד יש לומר שקביעת לפי החשבון הוא נכון גם לפי קיבוץ האמיתי כי מבואר בר"ה כ"ה ע"ב ראוהו ב"ד כו' וברמב"ם פ"ב ה"ט שבזמן שהיו מקדשים ע"פ הראי' גם אם ראו הירח ברגע אחרונה מן היום אפי' אחר השקיעה היו יכולים לקבוע ר"ח באותו יום. וא"כ כשהוא ע"פ החשבון וזמן המולד הוא במקום ראית העדים גם כשיחול הקיבוץ האמיתי ברגע אחרונה מן היום אפשר לעשות ר"ה ביום ההוא ומבואר בס' תכונות השמים סי' ס"ד שמולד תשרי האמיתי לא יהיה מאוחר מן האמצעי יותר מששה שעות. וע"פ הדין אין קובעין ר"ה לעולם רק אם יהי' המולד האמצעי קודם חצות היום כמפורש ברמב"ם כאן פ"ז ה"ב וא"כ גם לפי קביעת שלנו לעולם יהי' הקיבוץ האמיתי ביום ר"ה עצמו קודם הלילה שאפשר לקבוע ר"ה אז וכנ"ל ויתכן שמטעם זה כשמולד האמצעי מחצות היום ולאחריו דוחים ר"ה למחרתו למען שבזה בטוחים שיהי' המולד האמיתי ג"כ בו ביום וכנ"ל. ויש בזה עוד חשבונות רבות איך הכל מכוון לכל הזמנים ואכמ"ל: